

Ungdomsoppfølging som forebyggende tiltak mot narkotika

En teoretisk oppgave

Bacheloroppgave (BOPPG30)
Politihøyskolen
2017

Kandidatnummer: 332

Antall ord: 5413

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Problemstilling	4
1.2 Begreper og avgrensing	4
2.0 Metode	7
3.0 Hoveddel – teori og drøftelse	8
3.1 Personorientert kriminalitetsforebygging	8
3.2 Gjenopprettende prosess	9
3.3.0 Gangen i gjennomføring av ungdomsoppfølging	10
3.3.1 Ungdomsplan og kontrakten	12
3.3.2 Politiet i ungdomsoppfølgingen og det tverretatlige samarbeidet	14
4.0 Avslutning	16
5.0 Litteraturliste	19
6.0 Selvvalg pensum	20

1.0 Innledning

”Jeg vil jo bli fortrest mulig ferdig – det vil jeg. Jeg vil jo legge det bak meg og sånn. Hvis jeg skal være ærlig – sånn som situasjonen min var, så ville folk sagt at jeg fikk for mild straff. Men hadde folk forstått min situasjon, så ville de sagt det var passe. Jeg vet at det jeg har gjort er helt galt. Jeg vil si at det var egoistisk!” (Eide, Gjertsen, Handegård & Olsen, 2007, s. 108).

En av hovedoppgavene til politiet er å forebygge kriminalitet (Politoloven § 2, nr. 2, 1995). I denne oppgaven vil jeg se på hvordan politiet kan forebygge bruken av narkotika blant ungdom, med hjelp av ungdomsoppfølging. Sitatet ovenfor er hentet fra en rapport av et prosjekt kalt ”Felles ansvar” i Salten. Prosjektet går ut på at ulike instanser skal gå sammen om å forhindre eller snu negativ utvikling blant unge. Sitatet er hentet fra en ungdom som har vært deltagelig i prosjektet. Forskningsprosjektet er basert på en gjenopprettende tankemåte som jeg vil komme tilbake til under gjenopprettende prosess i oppgaven.

Bakgrunnen for valget av oppgaven er erfaring og opplevelser fra praksisåret. I praksisåret ble jeg introdusert for ungdomsoppfølging. Her fikk jeg vært med å se på hvordan dette fungerer i praksis og hva ungdommen må igjennom. Jeg fikk en positiv opplevelse og motivasjon for å lære mer om dette temaet. Samtidig er jeg glad i å utgjøre en forskjell, spesielt når det gjelder for de som er yngre. Det å kunne finne frem til gode løsninger for ungdom kan være med på å skape nye muligheter eller påvirke livet til ungdommen i positiv retning.

Målet med oppgaven er å bevisstgjøre politiet på muligheter man har for å innenfor forebygging. Jeg vil finne ut om ungdomsoppfølging er en god strategi i kampen mot narkotika. Oppgaven skal hjelpe ungdommer og gi dem en mulighet til å forbedre fremtiden sin med å avstå fra narkotika. For at vi skal klare dette må politiet ha kunnskap om ulike forebyggende metoder. Jeg vil se på hva politiets rolle er innenfor ungdomsoppfølging. Videre vil jeg drøfte fordeler og ulemper ved ungdomsoppfølging.

1.1 Problemstilling

Jeg ønsker å se på hva ungdomsoppfølging er. Hvordan politiet og andre etater jobber sammen om dette, og hvordan dette kan være er forebyggende tiltak ovenfor ungdom mellom 15 til 18 år. Min problemstilling blir som følger:

Hvordan kan ungdomsoppfølging forebygge bruken av narkotika blant ungdom mellom 15 til 18 år?

1.2 Begreper og avgrensing

Forebygging

Begrepet forebygging er et vidt begrep. Myhre Lie har definert begrepet forebygging slik: ”å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer” (2015, s.19). I oppgaven har jeg valgt å ta for meg ungdomsoppfølging. For å forstå dette på best mulig måte vil jeg definere og gjøre rede for hva gjenopprettende prosess og personorientert politiarbeid er.

I løpet av praksisåret mitt har jeg vært borti flere oppdrag hvor ungdom har vært involvert. Mange av disse oppdragene har narkotika vært en del av oppdraget. Jeg følte at de ungdommene jeg var borti trengte hjelp og oppfølging. Gjenopprettende prosess ansvarliggjør ungdommen og er med på å følge opp den enkelte. Jeg har tro på at ungdom sammen med politi og andre instanser, sammen kan forebygge bruk av narkotika. I oppgaven skal jeg drøfte ungdomsoppfølging innenfor de overnevnte forebyggende modellene, og se på positive og negative sider med disse. Større bevisstgjørelse og bredere kunnskap om forebyggende tiltak blant ansatte i politiet, kan være med på å forebygge og hjelpe ungdom som bruker narkotika.

Man skiller mellom to typer polititjeneste, proaktivt og reaktivt. Proaktivt vil si at politiet setter inn tiltak for å forhindre at lovbrudd skjer. Dette kan være oppsøkende politiarbeid, patruljering eller samtaler. Reaktiv polititjeneste vil være å sette inn tiltak etter at et lovbrudd har skjedd. Eksempler på dette kan være ungdomsoppfølging, urinkontrakt eller bekymringssamtale (Edvinsen, 2012, s. 20 - 21). I denne oppgaven vil jeg hovedsakelig ta for meg reaktiv polititjeneste.

Ungdomsoppfølging

Ungdomsoppfølging er en strafferettslig reaksjon for ungdom i aldersgruppen mellom 15 til 18 år. Ungdomsoppfølging trådte i kraft 1. Juli 2014, og er en videreføring av ungdomskontrakter (Egge, 2004). Hensikten med ungdomsoppfølging er å forebygge fremtidig kriminalitet blant ungdom. Målgruppen for ungdomsoppfølging er lovbrøtere som er i en vanskelig livssituasjon, som har behov for oppfølging. Det er visse krav som må til for at en kan idømmes denne type reaksjon. For det første må det foreligge et samtykke fra ungdommen og foresatte. For det andre må saken vurderes som egnet for ungdomsoppfølging. Sakens egnethet blir vurdert av en koordineringsgruppe som består av blant annet påtalemyndigheten, barnevern, skole, politi og kriminalomsorgen. (Myhre Lie, 2015, s. 168 - 171)

Gjennomføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er regulert av konfliktrådslovens kapittel IV (Konfliktrådsloven, 2014). ”*Ungdomsoppfølging er enten et vilkår ved påtaleunntatelse i straffeprosessloven § 71a eller en del av overføringen til konfliktråd i straffeprosessloven § 71a eller betinget dom straffeloven § 37, første ledd, bokstav j.*” (Myhre Lie, 2015, s. 169).

Holmboe (2014, s. 397) skriver at unge lovbrøtere sammenlignet med voksne lovbrøtere har en mindre evne til å vurdere konsekvensene av handlingene sine. Dette gjør at man bør se med mildere øyne på det straffbare forholdet. Holmboe skriver at det også bør legges til grunn at barn tåler i mindre grad å sone straff, særlig fengsel sammenlignet med voksne. ”*Hensikten med de nye reaksjonene er et ønske om at unge lovbrøtere ikke skal sone fengsel*” (Myhre Lie, 2015, s. 16)

Narkotika

”Narkotika er en samlebetegnelse på en rekke stoffer som på en eller annen måte fører til psykiske endringer i stemningsleiet/sanseopplevelsene til brukeren”
(Politidirektoratet, 2011).

Hovedfokuset mitt i oppgaven vil ikke være på ulike narkotiske stoffer, jeg vil heller beskrive konsekvenser og virkningen. Dette for å forstå hvilke utfordring narkotika kan være. Som

politidirektoratet skriver ovenfor har narkotika en psykisk endring i kroppen hos brukeren. Ved misbruk eller avhengighet kan dette føre til alvorlige konsekvenser.

I en rapport skrevet av Folkehelseinstituttet viser de til en spørreundersøkelse gjennomført av SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning). Undersøkelsen tar for seg 15 til 16 åringers bruk av cannabis noen gang og i løpet av de siste 30 dagene. Dette i en tidsperiode fra 1995 - 2015. I 2015 viste undersøkelsen at 7 % av ungdom har brukt cannabis noen gang, mens 2 % har brukt cannabis de siste 30 dagene (2016, s. 266). Det er viktig å ta forbehold om mørke tall og aldersgruppen på de som er med i undersøkelsen. Dette er faktorer som kan være med på å påvirke undersøkelsen.

Frøyland og Sletten (2010) peker på at de som begynner med lettere narkotiske stoffer øker sjansen for å gå over til tyngre stoffer. For eksempel så kan hasj være en forløper for andre narkotiske stoffer Likevel så er det kun de færreste som har prøvd hasj som går over til tyngre stoffer. Det er likevel viktig at politiet og andre er tidlig inne for å forhindre at ungdom går over til tyngre narkotiske stoffer.

Ungdom

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om ungdom. Begrepet ungdom vil i denne oppgaven representere begge kjønn i alder mellom 15 - 18 år. Dette er alderen hvor ungdom går på videregående skole og forbereder seg på voksenlivet. Personlig synes jeg det er spennende å jobbe med ungdom og se på hvordan politiet kan være med på å hjelpe ungdom.

”Tidlig innsats ovenfor unge lovbrøyttere er en prioritert oppgave for politiet. Tidlig og rask intervensjon er viktig for å snu en uheldig utvikling og forhindre videre kriminalitet i fremtiden.” (Justis – og beredskapsdepartementet, 2013)

Ungdom er i det vi kaller en risikogruppe. Det er mange påvirkningsfaktorer har innflytelse ungdom i denne perioden, og det er viktig å ta tak i problemene så tidlig som mulig. Politiet kan ha stor innflytelse på den enkelte og kan være en veileder for ungdommen. Som nevnt tidligere er det viktig at politiet er klar over hvilke tilbud og muligheter vi har for å hjelpe ungdom. Dette kan være med på å hjelpe ungdommen fra en kriminell framtid.

Ungdomsoppfølging er også er forebyggende tiltak for ungdom fra 15 til 18 år.

2.0 Metode

Den norske sosiologen Vilhelm Aubert beskriver metode som ”en fremgangsmåte for å komme frem til ny kunnskap” (Dalland, 2012, s. 42). Metode blir lagt frem som et hjelpemiddel til å samle inn informasjon. Ut i fra hvilket spørsmål som blir stilt, må en velge riktig fremgangsmåte, altså metode som passer best til å besvare spørsmålet. Dalland skriver at ”forstå sammenhengen mellom problemet som skal løses og valget av metode” (Dalland, 2012, s. 42). Med tanke på problemstillingen som er beskrevet ovenfor, vil jeg besvare denne ved hjelp av en teoretisk metode. Med en teoretisk oppgave bruker man eksisterende forskning eller litteratur for å besvare oppgaven. Årsaken til dette er for å få et bredt spekter av ulike synspunkter som er gjort på området, men også for å få et nøytralt syn på besvarelsen. Dette ved hjelp av forskningsbaserte studier og fagartiklers synspunkt.

I starten av bacheloroppgaven brukte jeg søkemotoren ”Google” for å tilegne meg informasjon rundt problemstillingen jeg har tatt for meg. Her fant jeg flere forskningsbaserte tekster som er relevant for min bacheloroppgave. Blant annet fant jeg et forskningsprosjekt hvor det er forsket på ungdomsoppfølging, som er en del av ungdomsoppfølgingen. Dette er et treårig forskningsprosjekt som er blitt gjennomført i Kristiansand, Oslo, Trondheim og Stavanger. Videre fant jeg et forskningsprosjekt kalt ”Felles ansvar” i Salten, som jeg innledningsvis har gjort rede for. Marit Egge har gjennomført et forskningsprosjekt på ungdomskontrakt, som jeg har tatt med i oppgaven. Dette er et prosjekt som har vært gjennomført over to og et halvt år i flere store byer. Ved informasjonsinnhenting sendte jeg mail til konfliktrådet hvor jeg etterspurte statistikk eller informasjon vedrørende ungdomsoppfølging. Jeg fikk tilsendt en underveisrapport av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, som heter ”Stemmer «kartet» med «terrenget»?”. Relevante pensumbøker ble også brukt i forbindelse med informasjonsinnhenting.

Ved innhenting av kilder til min oppgave har jeg vært kritisk med tanke på objektiviteten og troverdigheten. Litteraturen er valgt ut på bakgrunn av hvem som har publisert litteraturen. Her er blant annet Politihøgskolen, Nordlandsforskning, Justis - og beredskapsdepartementet, SSB deler av mine kilder. Dette er kilder som Politihøgskolen benytter seg av og kan derfor betegnes som pålitelige kilder. I forhold til objektiviteten av kildene jeg har valgt ut, så begrunner forfatterne sine prosjekter med statistikk, intervjuer og observasjoner som er blitt gjort. Dette er med på å styrke påliteligheten til kilden.

I min bacheloroppgave vil jeg bruke en kombinasjon av både kvalitativ og kvantitativ metode. Kvantitativ metode vil si at man innhenter informasjon ved hjelp av tall. Eksempler på dette kan være undersøkelser. Med kvalitativ metode er det informasjon innhentet via intervjuer, observasjoner eller analyser. Det kvalitative går med i dybden enn hva den kvantitative metoden gjør (Andersen, 2010).

I følge Olsvik (2013, s. 111) er forforståelse en oppfatning man tar med seg til det materialet man skal tolke. I denne oppgaven har jeg innhentet mye informasjon som kan være med på å farge min forforståelse. Det er derfor viktig at jeg er bevisst på min forforståelse når jeg skal skrive oppgaven og at jeg finner for og imot problemstillingen jeg skal skrive om. I innledningen min nevner jeg min positive opplevelse med ungdomsoppfølging. Det er viktig når jeg jobber med oppgaven at jeg er klar over dette, slik at jeg også finner ulemper ved ungdomsoppfølging. Hvis jeg sitter igjen med et positivt inntrykk fra praksisåret om ungdomsoppfølging, er dette viktig å ha med seg når jeg besvarer oppgaven. For at oppgaven skal bli best mulig må jeg finne variert drøfting og diskusjon som taler både for og imot problemstillingen.

3.0 Hoveddel – teori og drøftelse

3.1 Personorientert kriminalitetsforebygging

”Personorientert forebygging er ofte rettet inn mot å forhindre at barn og unge begår lovbrudd. Det blir da vesentlig å identifisere årsakene til at noen begår lovbrudd, og rette tiltakene mot disse årsakene.” (Myhre Lie, 2015, s.75)

Personorientert forebygging skal forebygge kriminalitet gjennom å påvirke de bakenforliggende årsakene. Modellen bygger ofte på å forhindre at ungdom begår lovbrudd, som beskrevet ovenfor. Politiets rolle innenfor denne forebyggende modellen kan blant annet være å identifisere ungdommer som bruker narkotika. Her skal også politiet henvise ungdommen videre til rette hjelpeinstanser. Dette kan for eksempel være ungdomsoppfølging, bekymringssamtale, barnevern osv.

Myhre Lie (2015, s. 132) skriver at det er viktig at politiet har kjennskap til miljøene ungdommen vanker i. Dette gjør at politiet vil motta mer informasjon fra ungdommene, men også skape en relasjon som er viktig i det forebyggende arbeidet. For eksempel kan politiet i Bergen drive med forebyggende og oppsøkende arbeid på Torgallmenningen. Basert på erfaringer så vanker ungdom her på kveldstid. Her har politiet en mulighet til å tilegne seg informasjon og relasjoner som kan være viktig og avgjørende i det forebyggende arbeidet.

I ungdomsoppfølgingen er det viktig med en tett oppfølging fra både politi og andre instanser. Har politiet et godt forhold til ungdommen vil dette være til fordel for programmet ungdommen skal igjennom. Ungdomsoppfølging kan være et rettende tiltak som settes i gang under personorientert forebygging.

Undersøkelse utført av SSB (Thorsen, Lid & Stene, 2009) i perioden 1995 - 2000 viser at yngre har større tilbakefallsprosent enn eldre. Straffede i alderen 15, 16 og 17 år har mellom 58 til 66 prosent sjans for å bli straffet på nytt. Narkotikalovbrudd har tilbakefallsprosent på 68 prosent, noe som er den største tilbakefallsprosenten sett i forhold til lovbruddsgrupper. Legger vi begge funnene sammen ser vi at ungdom som er straffet for narkotikalovbrudd har stor tilbakefallsprosent. Dette viser at straffereaksjonene ikke har en reaktiv forebyggende effekt. Et godt tiltak kan derfor være ungdomsoppfølging som gir tett og god oppfølging blant unge lovbrøyttere.

3.2 Gjenopprettende prosess

”Gjenopprettende prosess er en prosess der alle parter som er berørt av en forbrytelse, kommer sammen for å avgjøre i fellesskap hvordan de skal forholde seg til følgene av forbrytelsen og dens fremtidige konsekvenser.” (Myhre Lie, 2015, s. 145)

Politiet skal ha kunnskap om tiltak innenfor gjenopprettende prosess for å kunne fortelle partene om alternativer for straff. Eksempler på dette kan være konfliktråd, ungdomsoppfølging og samfunnsstraff hvor meklings er en del av samfunnsstraffen. Myhre Lie skriver at gjenopprettende prosess gir gjerningspersonen mulighet til å stå ansvarlig for

sine handlinger, og kunne delta i gjenopprettingen av handlingen (2015, s. 155). Her får gjerningspersonen mulighet til å gjøre opp for seg, og stå til ansvar for sine handlinger. På samme måte får ungdommer mulighet til å gjøre opp for seg. Dette kan være i form av ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff.

For å at en sak skal falle inn under gjenopprettende prosess må begge involverte parter samtykke til dette. Samtykker begge parter vil saken gå videre til et konfliktråd, hvor en nøytral mekler vil være til stede og legge til rette for at begge parter kommer frem til en felles enighet. Politiets og påtalemyndighetens rolle vil være å avgjøre om saker sendes videre til konfliktrådet. Politiet kan også ha god kjennskap til forhistorien og er avgjørende for om saken blir behandlet i konfliktråd eller ikke. Har politiet kunnskap og er positiv til konfliktråd vil dette kunne ha en innvirkning på om påtalemyndigheten vil overføre saken til konfliktrådet (Myhre Lie, 2015, s. 162). På samme måte har politiet en viktig rolle når det kommer til ungdomsoppfølging. Har politiet kunnskap og en god erfaring med dette vil det kunne påvirke veien videre for ungdommen.

Målet med gjenopprettende prosess er å reintegrere den kriminelle i samfunnet. Dette skal være med på å forhindre fremtidige lovbrudd. Dersom man skaper et deltagende og engasjert lokalsamfunn som støtter denne rehabiliteringen, kan en jobbe aktivt for å forhindre kriminalitet (Eide, Gjertsen, Handegård & Olsen, 2007, s. 26).

3.3.0 Gangen i gjennomføring av ungdomsoppfølging

Tidligere i oppgaven har jeg gjort rede for hva ungdomsoppfølging er. Ungdomsoppfølging består av tre punkter:

- Stormøte
- Ungdomsplan
- Oppfølgingsteam

La oss si at politiet vurderer ungdommen i en alder mellom 15 til 18 år som egnet for ungdomsoppfølging. Dette kan være på bakgrunn av bruk av narkotika over tid. Politiet ser at ungdommens sin livssituasjon har behov for oppfølging. Gjennom oppsøkende politiarbeid har politiet kartlagt en ungdom som sliter.

Politiet tar kontakt med ungdommen og de foresatte og informerer dem om ungdomsoppfølging. Politiet henter inn et samtykke for at saken kan presenteres for koordineringsgruppen. I koordineringsgruppen drøftes saken og de ser på om saken egnes for ungdomsoppfølging. Dersom saken egner seg må det igjen innhentes samtykke til selve ungdomsoppfølgingen (Myhre Lie, 2015, s. 175).

Videre skal påtalejuristen avgjøre om saken hvordan saken skal behandles. For eksempel kan saken ilegges en påtaleunntatelse med vilkår om ungdomsoppfølging, mekling eller oppfølging i konfliktråd.

Ungdommen får tildelt en ungdomskordinator. En ungdomskordinator planlegger og kartlegger ungdommens behov, finner aktuelle tiltak som kan være forebyggende og hvilke personer i ungdommens nettverk som kan brukes. Her kan for eksempel enkelte familiemedlemmer som har positiv innvirkning eller hatt betydning for ungdom være aktuell. Ungdomskordinatoren har ansvaret for oppfølgingen av ungdommen. Koordineringsgruppen skal følge ungdommen opp. Her sitter påtalemyndigheten, barnevern, skole, politi og flere. Disse skal rådggi ungdomskordinatoren (Myhre Lie, s. 171). Disse kommer med innspill om hvilke tiltak som er aktuell for ungdommen. Bryter ungdommen kontrakten er det denne gruppen som skal drøfte bruddene.

Når saken har gått videre til konfliktråd skal et ungdomsstormøte arrangeres. I dette møte deltar alle de berørte av den kriminelle handlingen, foresatte og ungdommen selv. Deler av koordineringsgruppen vil også være til stede, og møte vil ledes av ungdomskordinatoren. Her vil ungdommen få høre andres konsekvenser av handlingen og mulighet til å forklare seg. Etter møte skal ungdommen inngå en avtale. Denne avtalen skal beskrive hvordan ungdommen kan gjenopprette skaden eller gjøre opp for seg.

En ungdomsplan vil bli opprettet i ungdomsstormøtet (Konfliktrådsloven, 2014). Denne planen kan inneholde en ruskontroll, som er hjemlet i Konfliktrådslovens § 25, første ledd, bokstav f. Den beskriver at planen kan innebære at ungdommen må avstå fra rusmidler og avgi rusprøver. Tiltakene som blir utarbeidet i denne ungdomsplanen skal være forebyggende for hvilke problemer ungdommen sliter med, som i dette tilfellet er misbruk av narkotika.

3.3.1 Ungdomsplan og kontrakten

Ungdomsplan er en individuell utformet plan som inneholder blant annet tiltak om oppfølging og kontroll (Konfliktrådsloven, 2014). Innholdet i denne er ulikt og er skreddersydd ungdommens behov. Som skrevet ovenfor så kan denne planen inneholde ruskontroller, faste innetider, avtaler om fremmøte på skole og andre fritidsaktiviteter (Myhrer Lie, 2015, s. 172). I utarbeidelsen av ungdomsplanen skal ungdommen selv være delaktig i hvilke tiltak planen skal inneholde. Varigheten av ungdomsplanen kan være fra seks måneder og normalt til to år, men opp til tre år i særskilte tilfeller.

Ungdommen må samtykke til ungdomsplanen (Myhre Lie, 2015, s. 173). Ungdommen kan trekke samtykket sitt eller bryte vilkårene som er satt i planen. Skjer dette må koordineringsgruppen drøfte saken. Koordineringsgruppen kan justere eller styrke ungdomsplanen, for å følge ungdommen tettere opp. Er det et alvorlig brudd i planen vil påtalejuristen vurdere hva som vil skje, eventuelt om saken må bringes opp for retten.

Eide, Andrews, Strømsvik & Gustavsen (2016) skriver i sitt forskningsprosjekt at man synes det er vanskelig å gi opp ungdommen og sende saken tilbake til påtalejurist for å avslutte saken. En ungdom kan ha gjort mange brudd i kontrakten men likevel få flere sjanser til å fortsette. På den ene siden er det bra at man ikke gir opp ungdommen og fortsetter med oppfølgingen. På en annen side er det viktig å sette grenser og slå ned på brudd i kontrakten. Det kan være at ungdommen ikke forstår konsekvensene av bruddene og dermed ikke følger opp kontrakten. I tilfeller med ungdom som har rusproblemer må man kanskje akseptere noen brudd, sett i forhold til alvorligheten av bruddet.

Det finnes ulike tiltak som kan styrke ungdomsplanen. I et forskningsprosjekt utført av Kvello og Wendelborg (2009, s. 84) skrives det at det å holde seg vekke fra sentrum etter et viss klokkeslett gjør at ungdommene holder seg vekke fra blant annet å nyte rusmidler. Dette siden de innenfor dette tidsrommet blir fristet til å ta rusmidler. Dette er noe koordineringsgruppen kan justere inn i eventuelle brudd. Som jeg skrev under personorientert forebygging så er det viktig at politiet har kunnskap om miljøet ungdommen vanker i. Med tanke på at politiet er en del av koordineringsgruppen kan politiet dele kunnskap eller foreslå tiltak basert på kjennskap og kunnskapen til ungdommen.

Ruskontroll i forbindelse med urinprøver er et av tiltakene ungdomsplanen kan inneholde. Dette tiltaket er sentralt dersom ungdom ruser seg. I Kvello og Wendelborg (2009, s. 85) sitt prosjekt ser man at å være underlagt ruskontroll kan være god unnskyldning ovenfor venner for å unngå press til rusbruk.

En av lederne på forebyggende enhet i Trondheim forteller dette:

” (...) Det at du blir satt på en sånn prøve, det er akseptabelt, og ... og det er faktisk også med på at ... kompiser og venninner ikke tilbyr eller prøver å tvinge et rusmiddel på personen.”

(Kvello og Wendelborg, 2009, s. 86).

Ungdommene fortalte i forskningsprosjektet Egge (2004) har skrevet at ruskontrollen kan være et stressmoment og kontrollerende for ungdommene. Likevel synes ungdommene dette var et godt tiltak da det fikk dem til å slutte å ruse seg. I et intervju om en ungdom som fikk 12 måneders ungdomsoppfølging på grunn av bruk av narkotiske stoffer, ble innstramningen av ruskontrollen avgjørende. Ungdommen hadde jukset med prøvene og fikk dermed skjerpet inn kontrollene. Ungdommen fortalte at innskjerpingen og den tette oppfølgingen var avgjørende for ham Eide, Andrews, Strømsvik & Gustavsén, 2016, s. 87).

Forskningsprosjektet ”Felles ansvar” (2007) peker på en motiverende faktor hos ungdommene, å unngå at saken kommer på ”rullebladet”. Dette er en falsk motivasjon med tanke på at saken fortsatt vil vises på den uttømmende politiattesten. Det er bra at ungdommen er positiv og motivert til å følge planen, men det er viktig at dette ikke er fordi saken deres fjernes fra politiattesten. Dette kan være utfordrende dersom ungdommen har samtykket til ungdomsoppfølgingen og ikke er klar over at saken fortsatt vil stå på en uttømmende politiattest. På en annen side unngår ungdommen bøter og får muligheten til å gjøre opp for seg i stedet for å gå i fengsel.

En positiv faktor ved å inkludere familie og andre etater som har en god relasjon til ungdommen er at ungdommen føler at den skuffer noen dersom en ikke følger kontrakten. *”Det som hjalp mest var at man vet at man skuffer både familie og de som er fornærma...”* (Eide, Gjertsen, Handegård, Olsen, 2007, s. 108). Her er største del av motivasjonen ungdommens familie og fornærmede. På en annen side kan ungdommer som ikke har et godt forhold til familie eller mangel på støttespillere miste denne positive faktoren. Det kan gjerne

slå negativt inn på avtalen som er inngått. Dersom en bryter denne ikke finne motivasjon til å fortsette videre med dette.

En annen ulempe ved ungdomsoppfølging er at det kan ta tid før den kommer i gang. Når først dommen er ilagt, får konfliktrådet saken. Forskningsprosjektet ”*Stemmer «kartet» med «terrenget»?*” viser at det kan ta opp til 16 måneder fra lovbruddet ble oppdaget til oppfølgingen startet (Eide, Andrews, Strømsvik & Gustavsen, 2016, s. 30). Den lange ventetiden kan også føre til at ungdommens problemer forverres, og at risikoen for nye lovbrudd økes (Eide, Andrews, Strømsvik & Gustavsen, 2016, s. 104). Her er det viktig at politi og andre offentlige etater involvert i ungdommen følger med. Det er viktig at man ikke glemmer ungdommen i perioden frem til oppfølgingen starter.

3.3.2 Politiet i ungdomsoppfølgingen og det tverretatlige samarbeidet

Politiet har en viktig rolle i ungdomsoppfølgingen. Det er vi som ser ungdommene i initialfasen og veileder de videre til ulike tiltak for å forebygge fremtidig kriminalitet og ikke minst bruken av narkotika.

En politibetjent forteller at han synes han har et ganske åpent forhold til ungdommen, som har fortalt han ting som han ikke har sagt til andre. Det dreier seg blant annet om hvor alvorlig hans rusmisbruk har vært (Eide, Gjertsen, Handegård, Olsen, 2007, s. 89).

Her ser vi viktigheten av å skape et tett og godt forhold til ungdommen. Dette er viktige punkter under personorientert forebygging. Det er viktig at vi får ungdommen til å åpne seg, slik at de ser alvoret og problemene de står ovenfor. I rapporten skriver forfatterne at ungdommen har fått et annet syn på politiet og at ungdommen ser at politiet ønsker å hjelpe han (2007, s. 89). Det å skape et tett og sterkt bånd mellom ungdommen og politiet kan være med på å hjelpe ungdommen til å gjennomføre kontrakten. Politiet kan også være med på å påvirke og motivere ungdommen til å delta i ungdomsoppfølgingen. Det er en viktig forutsetning at ungdommen er motivert for oppfølgingen for å kunne gjennomføre denne (Eide, Gjertsen, Handegård, Olsen, 2007, s. 83).

For at dette skal fungere stiller det krav til politiet og tjenestepersonen selv. Vedkommende må være motivert og ha tid til å følge opp ungdommen. Spørsmålet som faller på politiet er om de har nok ressurser og økonomi til å bruke på slik tett oppfølging. På den ene siden er det viktig at tjenestepersonen er motivert og ønsker å hjelpe ungdommen. Dersom den ikke får tillit og støtte fra ledelsen, vil ikke dette hjelpe. Det er to viktige forutsetninger som må være til grunn for at politiet kan gjennomføre en tett og grundig oppfølging av ungdommen.

Egge (2004, s. 87) skriver følgende i sitt prosjekt:

”I prosjektet har den politifaglige innsatsen mange steder vært personrelatert. Det innebærer sårbarhet og tilfeldighet i sakshåndteringen. Eksisterende arbeidspress og tilleggsoppgaver fører til at arbeidet fort blir nedprioritert.”

Man ser at det er forskjell på hvordan politiet håndterer oppgavene sine fra sted til sted. Videre forklarer Egge (2004) at stedene hvor politiet hadde en organisasjonsstruktur med definerte oppgaver var politiet mer stabile. Her ser man utfordringene politiet har ved oppfølgingen blant unge. Større støtte og bedret struktur fra ledelsen gjør at ungdommene får en bedre og tettere oppfølging. Ulempen er at ikke alle får et slikt tilbud, avhengig av hvor man er i landet. Enkelte steder har større støtte i ledelsen enn andre. Dette skaper forskjeller i utførelsen av samme politiarbeid.

Det er viktig at ungdommen er motivert for gjennomføringen av opplegget. Særlig i rus saker kan dette være vanskelig eller utfordrende. En påtalejurist sier i intervju:

”Narkotikasaker, der er det i hvert fall tre faktorer: det er at de (ungdommene) mener det ikke er skadelig, de erkjenner ikke at de har et rusproblem, og de ser ikke at det er noen skadelidende annet enn seg selv...” (Eide, Andrews, Strømsvik & Gustavsén, 2016, s. 81).

Hele gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen er avhengig av ungdommens motivasjon og vilje til å gjennomføre planen som den er ilagt. For eksempel kan avhengigheten i narkotikasaker være så alvorlig at lysten for å bruke narkotika blir større enn motivasjonen for å gjennomføre planen.

Noen av hovedutfordringen ved innføring av ungdomsoppfølging er i følge Justis og beredskapsdepartementet (2016) kapasitetsutfordringer. Dette gjør at man er avhengig av at

organisasjoner utvikler gode og effektive løsninger. Likevel peker Justis og beredskapsdepartementet på at innføringen har vært vellykket.

Deltagere i forskningsprosjektet "Felles ansvar" i Salten forteller at en utfordring med det tverretatlige samarbeidet var at det er utfordrende å finne tid til møter, det forutsetter at alle er dedikert og at det er en klar ansvarsfordeling (Eide, Gjertsen, Handegård og Olsen. 2007, s. 55). Kvello og Wendelborg (2009) skriver at en av suksesskriteriene for ungdomsoppfølging er tett oppfølging, gjerne over tid. Samt at det tverretatlige samarbeidet må være bindende. På en annen side får ungdommen et godt nettverk rundt seg med god kompetanse. I en spørreundersøkelse gjennomført av forskningsprosjektet "Felles ansvar" i Salten viser det at 78,4 % føler det tverrfaglige samarbeidet har fungert godt. På spørsmål svarte 89,2 % at de synes det tverrfaglige samarbeidet var til barnets/ungdommens beste (Eide, Gjertsen, Handegård og Olsen. 2007, s. 55 – 56).

En annen utfordring som forskningsprosjektet "Stemmer «kartet» med «terrenget»?" peker på er i saker hvor det ikke er et offer. Ungdommer som har brukt eller vært i besittelse av narkotika har gjerne ikke en motpart. Meklerne som hadde gjenopprettende møte med ungdommen opplevde at ungdommen bare ville gjennomføre møte. Med tanke på at det ikke var en motpart var det vanskelig å se at ungdommen angret, med tanke på at ungdommen ikke kunne se offeret ansikt til ansikt (Eide, Andrews, Strømsvik & Gustavsen, 2016, s. 56).

Politiet har taushetsplikt ovenfor personer som politiet jobber med. I motsetning til for eksempel barnevernets taushetsplikt har politiet en viss plikt til å underrette andre offentlige etater om taushetsbelagt opplysninger. Barnevernets taushetsplikt går ovenfor andre offentlige etater (Myhrer Lie, 2015). Dette er utfordringer som Kvello og Wendelborg (2009) peker på. Selve lovverket er ikke det som er utfordrende, men enkelte ansattes tolkning av lovverket var utfordrende. I følge prosjektet var det utfordrende å skape effektive møter og dele nødvendig informasjon. På en side kan politiet føle at de deler mye informasjon, men ikke får nok igjen.

4.0 Avslutning

Gjennom denne oppgaven har jeg forsøkt å drøfte hvordan ungdomsoppfølging kan være med på å forebygge bruken av narkotika blant ungdom. Ungdomsoppfølging skal være et

alternativ for fengselsstraff for ungdom som for eksempel ruser seg. Formålet er å reintegrere ungdommen med samfunnet, men også la den stå ansvarlig for sine handlinger og få mulighet til å gjøre opp for seg. Denne form for reaksjon kalles gjenopprettende prosess. Man kan også se på ungdomsoppfølging som et tiltak innenfor personorientert forebygging. Personorientert forebygging handler om et tverretatlig samarbeid mellom politi og andre etater, noe som er viktig i ungdomsoppfølgingen.

Statistikk fra statistisk sentralbyrå viser at tilbakefallsprosenten hos yngre lovbrøyttere i alderen mellom 15 - 18 år er stor. Samtidig er også narkotikalovbrudd den lovbruddkategorien hvor tilbakefallsprosenten er størst. Vi ser her at vanlige straffereaksjoner ikke har en god forebyggende effekt på yngre lovbrøyttere. Flere av forskningsprosjektene trukket frem i denne oppgaven peker på fordeler og utfordringer ved gjennomføring av ungdomsoppfølging med ungdom som bruker narkotika.

Likevel finnes det noen utfordringer ved ungdomsoppfølging som er viktig å understreke. Flere ungdommer har en såkalt falsk motivasjon. Under forskningsprosjektet ”Felles ansvar” i Salten har ungdommer i intervju fortalt at de ønsket å delta på prosjektet for å få fjernet saken fra rullebladet. Er dette motivasjonen for å delta på ungdomsoppfølging kan dette være utfordrende med tanke på at saken fortsatt vil stå på den uttømmende politiattesten. På en annen side så har familie og andre personer knyttet til ungdommen vært en motivasjon for mange.

Politiets rolle i ungdomsoppfølgingen er sentral i forhold til resultatet. Politiet er en av de som ser ungdommen fra første stund av, de ser miljøet og utfordringene ungdommen står ovenfor. Et sterkt og tillitsfullt bånd mellom ungdommen og politiet kan være motiverende, men også god i forhold til utarbeidelsen av ungdomsplanen. På en annen side så kreves det ressurser og motivasjon fra tjenestepersonen og støtte fra ledelsen i politiet. Justis – og beredskapsdepartementet peker på at kapasitetsproblemet er en av hovedutfordringene under ungdomsoppfølging. Kapasitetsproblemet fører til at det kan ta lang tid før ungdommen får satt i gang med ungdomsoppfølgingen.

Ikke minst er det tverretatlige samarbeidet viktig. Forskningsprosjektet ”Felles ansvar” i Salten trekker frem utfordringer i forhold til møtetider. Skal dette fungere krever det at alle er innforstått med arbeidsfordelingen og er dedikert. Spørreundersøkelser gjennomført i

forskningsprosjektet ”Felles ansvar” i Salten viser at det tverretatlige samarbeidet har vært godt og fungert ovenfor ungdommen. Taushetsplikt har vist seg å være utfordrende. Selve lovverket er ikke en barriere, men enkeltes tolkning av denne gjør at etater holder tilbake informasjon som kan være avgjørende.

For at ungdomsoppfølgingen skal være en suksess hviler store deler av ansvaret på ungdommen selv. Er ungdommen motivert til å gjennomføre ungdomsplanen vil det være større sjanser for at ungdommen lykkes med gjennomføringen. Ungdomsplanen kan inneholde ruskontroll og innetider for ungdom som ruser seg. Ungdom bruker ruskontroll som en unnskyldning for å avstå fra rusmidler. Innetider eller forbud mot å oppholde seg i sentrum har ført til at ungdom ikke havner opp i situasjoner hvor de får tilbud eller tar rusmidler. Dette er positive sider som ungdommene selv peker på i intervju.

Til tross for en del utfordringer med gjennomføring av ungdomsoppfølging er det positive sider med gjennomføringen også. Ungdomsoppfølgingen er i startfasen og er under utvikling. Det finnes både positive og negative utfall ved gjennomføring av ungdomsoppfølging hos ungdom som bruker narkotika. Utfordringene ved ungdomsoppfølging er noe politiet bør være bevisst på. Dette kan være avgjørende for at vi klarer å forebygge bruken av narkotika blant ungdom. Politiet er en viktig brikke i kampen for å forebygge bruken av narkotika blant ungdom.

5.0 Litteraturliste

Andersen, G. (2010). Valg av forskningsmetode. Hentet: 15. Mars. 2017.
<http://ndla.no/nb/node/56937?fag=27>

Dalland, O. (2012). Metode- og oppgaveskriving for studenter (5 utgave) Oslo: Gyldendal akademisk

Edvinsen, Kjetil. (2012). Ordenstjeneste. Høvik: Forlaget Vett & Viten.

Egge, M. (2004). Forsøk med ungdomskontrakter: en alternativ reaksjonsform rettet mot unge lovbrøyttere (2004/1). Oslo: Politihøgskolen.

Eide A. K, Andrews T., Strømsvik C. L. & Gustavsen A. (2016). Stemmer ”kartet” med ”terrenget?: Underveistrapport fra en følgeevaluering av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. (NF-rapport nr. 7/2016). Bodø: Nordlandsforskning

Eide A. K, Gjertsen H, Handegård T. L & Olsen T. (2007). Et enkelt valg?: En evaluering av prosjektet ”Felles ansvar” i Salten. (NF-rapport nr. 5/2007). Bodø: Nordlandsforskning

Folkehelseinstituttet. (2016). Rusmidler i Norge 2016. Hentet: 07. Mars. 2017.
https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/rusmidler_i_norge_2016.pdf

Frøyland & Sletten. (2010). Ung i Stavanger 2010, endring, risiko og lokale forskjeller. (NOVA rapport 7/11) Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Oslo: NOVA.

Holmboe, M. (2014). Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging: En oversikt og noen kritiske merknader. Tidsskrift for strafferett, 4.

Justis – og beredskapsdepartementet (2013). Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013-2016). Oslo.

Justis – og beredskapsdepartementet (2016). Tildelingsbrev 2016. Sekretariatet for konfliktråd. Hentet 19. Mars. 2017. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/23751a30c2a24f23ac8f646973dc9bf4/2016/sekretariatet-for-konfliktradene.pdf>

Konfliktrådsloven. (2014). Lov om konfliktrådsbehandling. Hentet: 14. Mars 2017.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2014-06-20-49>

Kvello, Ø., Wendelborg, C. (2009). Prosessevaluering av det treårige prosjektet: Oppfølgingsteam for unge lovbrøyttere i Kristiansand, Oslo, Stavanger og Trondheim. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning

Lie, Elisabeth Myhre. (2015). I forkant. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.

Olsvik, Egil H. (2013) Vitenskapsteori for politiet. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.

Politidirektoratet (2011). Politiets bekjempelse av narkotika kriminalitet i perioden 2011 til 2015. Hentet: 25. Februar, 2017

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1138.pdf

Thorsen, L. R, Lid, S & Stene R. (2009) Kriminalitet og rettsvesen. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

6.0 Selvvalg pensum

Egge, M. (2004). Forsøk med ungdomskontrakter: en alternativ reaksjonsform rettet mot unge lovbrøyttere (2004/1). Oslo: Politihøgskolen. – 65 sider

Eide A. K, Andrews T., Strømsvik C. L. & Gustavsen A. (2016). Stemmer ”kartet” med ”terrenget?: Underveisrapport fra en følgeevaluering av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. (NF-rapport nr. 7/2016). Bodø: Nordlandsforskning – 57 sider

Eide A. K., Gjertsen H., Handegård T. L., Olsen T. (2007). Et enkelt valg?: En evaluering av prosjektet ”Felles ansvar” i Salten. (NF-rapport nr. 5/2007). Bodø: Nordlandsforskning – 119 sider

Holmboe, M. (2014). Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging: En oversikt og noen kritiske merknader. Tidsskrift for strafferett, 4. – 17 sider

Justis – og beredskapsdepartementet (2013). Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013-2016). Oslo. – 20 sider

Kvello, Ø., Wendelborg, C. (2009). Prosessevaluering av det treårige prosjektet: Oppfølgingsteam for unge lovbrøyttere i Kristiansand, Oslo, Stavanger og Trondheim. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning – 79 sider

Antall sider: 357